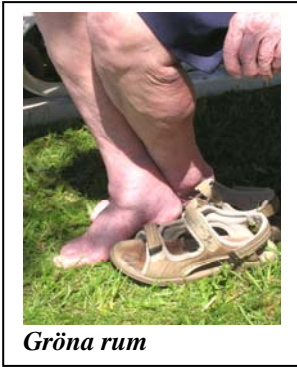

Fylgia i Vasa rf
Skolhusgatan 34, 65100 Vasa, Finland

GRÖNA RUM – GODA EXEMPEL

Gröna rum

Verksamhet, organisation och målgrupp

Fylgia i Vasa rf är en allmännyttig förening, grundad 1890, med ideellt syfte att *"främja åldringsvård och förbättra åldringars fysiska, psykiska och sociala omständigheter"* (citat ur föreningens stadgar)

Föreningen Fylgia har sedan 1898 upprätthållit ett hem med service, vård och omsorg för svenskspråkiga åldringar i Vasa. Verksamheten i *"Fylgias hem för de gamla"* inleddes 1898 i ett trähus i 1 1/2-plan i hörnet av Handelsplanaden och Korsholmsplanaden i centrala Vasa. Målgruppen var "Vasa stads ålderstigna och värnlösa fruntimmer" ("skyddslingar"). Trots det centrala läget "mitt i stan" omgavs huset av grönskande alléer längs de båda esplanaderna. På innergården fanns potatisland och annan nyttododling men även prydnadsväxter; perenner, hägg och syren. De boende deltog efter förmåga i alla förekommande sysslor på hemmet, också i trädgårdsskötseln.

Gamla Fylgia, Handelsplanaden 32
1898-1969

Nya Fylgia, Skolhusgatan 34 1969-
(efter tillbyggnad)

Huset i trä utbyttes år 1969 till ett nybyggt 5-vånings hus i betong försett med källarvåning och vind längs Skolhusgatan, en annan av Vasas livligt trafikerade gator. Huset hade uppförts och utrustats för att möta tidens krav på god åldringsvård. Alla boende fick egna rum. Nu gavs också äldre herremän tillträde till Fylgia.

Följande stora utmaning för föreningen kom i medlet på 1990-talet. Modärniteterna från 1969 var föråldrade och upplevdes oändamålsenliga med bl.a. ett enda bad-/duschrumbad per våning för våningens alla boende. Därtill fanns behov av en uppdelning (klassificering) av de boende; behov av en särskild enhet för personer med minnesstörningar (demens).

En tillbyggnad och grundrenovering av hela fastigheten pågick mellan åren 1994 och 1998. Dessa förändringar gjorde Fylgia till ett funktionellt servicehem med 22 rum för personer med minnesproblem (2 skilda grupper) och 33 rum för andra service- och omsorgsbehövande äldre.

Trädgård

Att ha en egen trädgård - ett grönum för aktivitet, vila och avkoppling - var en naturlig sak också på det nya Fylgia trots det centrala stadsläget. På innergården skapades ett grönområde som inramades av en gårdslönn, några aspar rönningar och syrener. Längs med byggnaden anlades en perennrabatt med växter, som de anställda hämtade med sig från sina egna hemträdgårdar; gammaldags doftrosor, akleja, stockrosor m.m. Föreståndarinnan, som hade sin tjänstebostad på hemmet, hade huvudansvaret för trädgårdsskötseln. Hon planterade, vattnade, ansade och skötte trädgården som sin egen. Till sin hjälp (bl.a. skötsel av gräsmattan) hade hon hemmets gårdskar, som också bodde i Fylgias fastighet.

Vinterträdgården tillkommer - förändringar i uteträdgården

Samtidigt med Fylgia- fastighetens renovering på 90-talet skapades en vinterträdgård, en byggnad i glas med direkt förbindelse till uteträdgården via en glasdörr. Av "praktiska skäl" försågs trädgården med växter i plast; Benjaminfikus, ormbunkar, murgröna och blommande pelargoner, som omgav springbrunnen i trädgårdens mitt (bild). Den övriga inredningen bestod av bekväma korgstolar och bord. Inredningsarbetet, inklusive "planteringen" av grönväxterna, sköttes oavlönat av föreningsmedlemmar och deras män. Byggekostnaderna ingick i de övriga kostnaderna för Fylgias tillbyggnad och renovering (kapitalbudget).

Eftersom vinterträdgården byggts "över" perennrabatten fanns behov av upprustning/nydaning av uteträdgården. Den skyddande vinkeln, som uppstått mellan huskroppen och vinterträdgården, blev en solplats för hemmets pensionärer. Längs väggen planterades ölandstok, norsk spirea och året runt gröna buskar. Sol-/sittplatsen försågs med gångplattor i betong, bekväma trädgårdsmöbler med skyddande parasoll och en rabatt med gula och röda rosor. Den framförliggande gräsmattan ingärdades med en häck av brudspirea och ett staket i trä, som samtidigt skiljde "det gröna" från bilparkeringen.

Sittgymnastik i vinterträdgården

Valborgsfest i den grönskande vinterträdgården "i plast"

Vinterträdgården får liv

Våren 2000 hade växterna i plast i vinterträdgården tjänat ut. Den intensiva solen hade bl.a. ändrat färgen på Benjaminfikusens blad och de blommande pelargonerna kändes onaturliga mitt i vintern. Fylgias ledning kontaktade Svenska yrkesinstitutets trädgårdsavdelning, som tackade "ja" till samarbete. I den pågående floristutbildningen intogs "Planering av Fylgias vinterträdgård" som ett elevarbete. Av tre givna förslag valdes det som bäst beaktade kombinationen av vistelserum och trädgård. Med lärares och elevers samfälliga insats förvandlades den "inplastade trädgården" till ett levande andrum med vinranka, dadelpalm, lagerträd, rumsgran, murgröna, bloddroppe, cissus, pelargon. Springbrunnen offrades. I stället fylldes vattenbaljan med jord och blev ett kryddland med oregano, timjan, lavendel m.m. samt plats för lökväxter och ettåriga vår-/ sommarblommor (bild). Kostnaderna för projektet utgjordes av anläggningskostnader (växter och material), planering och utförande fick föreningen gratis från yrkesinstitutet.

Sinnesstimuleringsprojekt

Via Penningautomatföreningen (PAF) beviljades Fylgia år 2001 medel för att genomföra ett projekt benämnt "multisensorisk minnes- och funktionsträning", vars syfte var att tillföra personer med minnesproblem (demens) meningsfullt livsinnehåll och ökad livskvalitet via stimulans och aktivering av sinnen och minne. Projektet varade i 3 1/2 år och innehöll även stimulering via trädgård och natur. Utdrag ur projektplanen: *"Parker och trädgårdar har en viktig roll inom vård och rehabilitering. Aktuell kunskap finns dokumenterad om miljöns betydelse för människans tillfrisknande och välbefinnande. Trädgårdsland för odling av blommor och grönsaker är ett positivt inslag som skapar hemkänsla och naturliga mötesplatser. Därför finns planer på att anlägga en trädgårdstäppa där man sår och skördar på sommaren"*.

Under projektarbetarens (Ann-Christine Björk) ledning anlades ett trädgårdsland med plats för jordgubbar, potatis, morötter m.m. Följande citat ur rapporten: *"En av vårens höjdpunkter var när vi anlade en trädgårdstäppa där vi odlade potatis, sallad, dill, persilja, gräslök, lök, jordgubbar, morötter och sommarblommor. Vi planterade också rabarber och vinbärsbuskar. Många var engagerade i arbetet med att bereda, så och vattna jorden och att varje dag gå ut för att se vad som hade hänt under natten. Mycket gott att äta; t.ex. morötter och bär direkt ur eget trädgårdsland. Många dementa minns sina egna täppor och kan berätta hur och vad de odlade förr. Detta är huvudsyftet med projektet att den dementa får minnesbilder"*. Kostnaderna för trädgården och avlöning av projektledare finansierades med projektpengar från PAF.

Omplantering av ringblomsplantor

Efter projekt - dagsläget - vision

Under och också efter projektet har projektarbetaren haft ett särskilt ansvar för Fylgias "gröna rum" (både inne och ute) inom ramen för sin vårdarbefattning med budgetmedel ur Fylgias driftsbudget. På de enskilda våningarna finns utsedda ansvarspersoner, som är ansvariga för våningens inomhusväxter. På våningsbalkongerna skapas sommartid små gröna oaser, där boende och personal kan hålla siesta som alternativ till utevistelse i trädgården (bilder).

Grönskande balkong

En skön stund i vinterträdgården

För- och nackdelar med trädgård

+ Att ha en egen trädgård, inne och/eller ute - ett grönrums för aktivitet, vila och avkoppling - är en nödvändighet för människans välbefinnande. Därför är gröna rum ett måste även på ett äldreboende (både för boende, anhöriga och personal). En trädgård ger stimulans för kropp och själ, erbjuder både aktivitet och avkoppling. En trädgård lever och förändras ständigt efter årstid och väderlek och erbjuder på så sätt nya upplevelser varje dag för sina brukare och betraktare. En trädgård lär människan att leva i samklang med naturen och skapelsen; sitt ursprung.

- En trädgård behöver tas om hand, vårdas och förnyas, vilket kräver personer med tid och intresse. På ett privat litet servicehem, som Fylgia, är de personella resurserna, idéerna och kunskan begränsade. Fylgia kan inte hålla sig med en professionell trädgårdsskötare, varför all skötsel skall ske på sidan om det övriga av personal, som anställts för andra uppgifter.

Midsommarafton, majstången kläds....

...och dansen går

Skönt att bara vila under parasollen

För Fylgia i Vasara

Ann-Christine Björk och Ulla-Maj Salin, deltagare i "Gröna Rum" –projektet
4/08